

Vi har förstått att Farsta stadsdel har planer på att göra park av Majroskogen. Det finns ett antal synpunkter i samband med det.

Det blir för oss som använder skogen mer o mer uppenbart att ett elljusspår skulle förstöra skogens värde. Förslagsställaren har sagt att Miljöpartiet inte tänker förstöra en nyckelbiotop. Ändå läggs förslaget fram.

Det skulle vara intressant, o angeläget, att få att veta hur ni ledamöter o politiker tänker, nu när ni vet. Många av er använder inte skogen själva. Då kan det vara svårt att sätta sig in i det. "Vi" är hundratals människor som går i skogen varje dag, förskolor, skolor, orienteringsklubben (vart ska de ta vägen om skogen bli belyst?), hundägare som kommer med bil dagligen, eftersom Majroskogen är ett hundrastområde enligt Stockholms stads hemsida. Vart ska alla ta vägen?

Det har länge behövts belysning vid Grycksbovägen men där händer inget. Hur många har egentligen bett om belysning i skogen? Majroskogen är till 75% klassad som nyckelbiotop. Ytterligare ytor är 'skyddsvärda' Det sägs inte ett ljud om.

Groddammarna är helt beroende av vattnet från våtmarkerna. Det vattnet skulle inte nå dammarna om man gör åverkan på skogen. Stockholms stad o Farsta stadsdel har betalat för och utarbetat ett dokument om Majroskogen som rekreatiomsområde och nyckelbiotopen som skyddsvärt område. Ska ni inte följa det som står där nu, just när grönyttorna krymper runt omkring och orörda platser börjat ta slut? Där beskrivs de upptrampade stigarna som en tillgång. De joggare vi träffat uppskattar det. Flera väljer att springa i Majroskogen just därför att det inte är tillrättat.

Groddammarna har inte mycket vatten. Där nere är redan ett jätteproblem eftersom arbetet inte slutfördes. SL skulle enl. avtal ha "återställt miljön för grodor o salamander" 2010. 2017, 7 år senare, har inget hänt. Tycker inte du/ni att det är anmärkningsvärt? Groddammarna berör livet för så många djur. Försvinner dom så ser vi inte ugglor, korp o ormvråk längre, Inga snokar ormar grodor eller ödlor heller som alla är fridlysta.

Vi som går i skogen vill inte det här. När vi berättar för andra att det dessutom ska få kosta svindlande 22 miljoner kronor häpnar de. Hur kan det vara möjligt? Vi har inte träffat någon i skogen som tycker det är en bra idé, när de förstår vad som kommer att gå förlorat. Framför allt tjejer/kvinnor. Alla vi träffat har sagt att de skulle känna sig mer, inte mindre, otrygga om det fanns belysning, eftersom man då inte ser om någon står utanför ljuset för det blir omöjligt att se in i mörkret. Det känns inte tryggt ett dugg. Så 22 miljoner för att tillgodose vem?

När alla nybyggnationer är klara om några år, kommer Majroskogen att vara vårt enda något större rekreatiomsområde i området. För övrigt kommer ingen annan orörd yta att finnas kvar. Det är inte miljömedvetet 2017, anser vi. På vilket sätt kommer era förslag att göra djur- och växtliv o människornas livsmiljö mera hållbart? Vart ska djuren, som använder Majroskogen som mellanlandning, ta vägen? Ingår en plan för djurens passager i alla nybyggen?

Snälla, vi uppmanar er, ber er verkligen, att tänka efter. Ska vi ha nyckelbiotopen i Majroskogen kvar? Ska SL äntligen åtgärda groddammarna? Eller ska ni skrota alltihop o dra motionsspår istället? Hur har ni tänkt?

Majroskogens vänner 17 07 22

Hej!

För bedömning. Ej registrerat.

Med vänlig hälsning

Arkiv och registratur

Miljöförvaltningen, verksamhetsstöd
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon växel: 08-508 28 800
E-post: miljoforvaltningen@stockholm.se
www.stockholm.se

Skickat: den 17 juli 2017 21:59

Till: Funktion SD18 INFO <farsta@stockholm.se>

Kopia: Funktion MHN Registratur <miljoforvaltningen@stockholm.se>

Ämne: Parkplan

Hej

I den nya parkplanen för Farsta stadsdelsområde redovisar ni förslag på åtgärder i Majroskogen. Jag tycker Majroskogen ska få vara skog. Parker och gångstråk finns det gott om i närområdet, men riktig skog är det ont om. Det byggs fler och fler bostäder i närheten av Majroskogen och vi är många som behöver en skog att varva ner i. Jag promenerar och springer i Majroskogen just för att det är en skog (om än ganska liten). Jag och många fler trivs i skogen som den är. Jag tar mina tre barn på skogsutflykt dit, vi plockar blåbär, tittar på insekter och gamla träd och hoppar över stock och sten. Skogen behöver inte tillrättaläggas mera. Det finns gott om breda och smala stigar kors och tvärs, så det är inte svårt att ta sig fram. Och skogen är redan så pass liten att det är svårt att gå vilse... Jag tycker ni ska satsa pengarna på åtgärder i andra områden som kanske inte är så roliga att röra sig i idag. Skogen är jätterolig som den är! Fråga förskolebarnen, skolpersonalen, hundägarna, och oss som gillar att springa över stock och sten! Låt Majroskogen vara skog.

Att göra entréerna tydligare tycker jag är bra, så att fler hittar dit. Men att göra om delar av skogen till park eller bygga nya gång(?)stråk igenom tycker jag vore synd. I planen står också "Utveckla större delen av området fokus rekreation och motion". Det är svårt att förstå vad som menas. Majroskogen är jättebra för rekreation och motion redan idag. I beskrivningen står det "Tillgängliga gångstråk genom området finns inte", men det går ju en grusväg genom hela området. I kanten av Majroskogen finns också gångvägar och många av stigarna genom området är breda och lätta att gå på.

På vilket sätt har miljöförvaltningen/kommunekolog deltagit i arbetet med parkplanen? I Majroskogen finns ju höga naturvärden och större delen är nyckelbiotop.

Vänliga hälsningar

boende i Tallkrogen

Synpunkter på Parkplan för Farsta stadsdelsområde

De två dokumenten över Parkplanen innehåller en väldigt detaljerad och bra beskrivning av Farstas grönområden ur olika perspektiv. Det är också glädjande att man vill värna de naturvärden för såväl djur som växtliv och för människor som de befintliga naturområden erbjuder. Samtidigt vill man förändra naturområdena så att det blir mer tillgängliga och attraktiva för medborgarna vilket tillsammans med planerna på att i det närmaste fördubbla antalet lägenheter i stadsdelen riskerar att ha en negativ inverkan på de naturvärden som man säger sig vilja bevara. Motsättningarna mellan dessa ambitioner behöver diskuteras mera tillsammans med frågan om hur man skall kompromissa när konflikter mellan värnandet och utvecklingen av grönområdena uppkommer.

Beskrivningar av de åtgärder man förordar för utvecklingen av grönområden är alltför översiktliga för att man skall kunna bilda sig en uppfattning om förslagens innebörd och försvårar därmed möjligheterna att kunna kommentera dessa. Till exempel skriver man att man vill utveckla Farsta Strandpark till stadsdelspark. Vad innebär detta och hur påverkar det den nuvarande relativt orörda karaktären av området? Man skriver att det skall ordnas fler aktiviteter längs vattnet utan att nämna vad som avses. Är det cykelbanor eller gym eller grillar etc. Hur kommer dessa att påverka naturen och upplevelserna av naturen i området för de som vistas där? Samma frågor kan ställas när det gäller Farstanäset där man utöver aktiviteter föreslår att en del av området omvandlas för odling. Farstanäset är nära nog unikt då det är ett orörd kulturlandskap inom gångavstånd från bebyggelse och allmänna kommunikationer. Därför bör man vara extra rädd om Farstanäset och inte omvandla det till ett område för diverse aktiviteter.

Man har satt upp en grill på Farstanäset och ett gym. Vad jag har sett används dessa ytterst sparsamt jämfört med motsvarande gym vid idrottsplatsen och grillningen på strandbadet (med åtföljande skador på gräsmattan). Har man gjort en utvärdering av dessa två satsningar?

Det finns en lovvärd ambition att föra en medborgardialog om Parkplanen. För att detta skall vara meningsfullt måste medborgarna ges mer detaljerad information om vilka alternativa utvecklingsförslag som finns och vad dessa förslag innebär.

Sist men inte minst. Den föreslagna utveckling av Farstas grönområden medför ökade kostnader både i ett investeringsskede och under den framtida driften. Grönområden med ökat utrustning kräver mer underhåll och städningen kommer att kosta mer om/när områdena utsätts för ökat tryck. Redan idag kan man konstatera att underhållet och skötseln av grönområden är bristfällig på sina håll. Några exempel: träd inom bebyggda kvarter som breder ut sig och skulle behöva glesas ut eller beskäras, vildvuxna rabatter, buskage och sly; slitna och felplacerade sopbehållare; bristfällig skyltning av gångvägar, undermålig botten samt fågelträck i strandbadet och mängder av skräp längs sjöns stränder och i vattnet i form av skräpfyllda betongbunkrar, järnskrot, glas, ölburkar, plastförpackningar mm.

2017-06-12

Från: Styrelsen Brf Bronskatten <brf.bronskatten@gmail.com>
Skickat: den 25 juli 2017 20:22
Till: Funktion SD18 INFO
Ämne: synpunkter på plan för utveckling av parker i Farsta

hej!

Vi i brf Bronskatten, (Hökarängen, på gränsen mot Fagersjö) välkomnar planerna på utveckling och värnande av parkerna i Farsta.

Vi vill lämna följande synpunkter på den rapport och de förslag som tagits fram, om de parkområden som gränsar till föreningen:

- Vi stödjer värnandet av Fagersjöskogen och förslag om förbättrad entré
- Vi anser att en ny/förstärkt koppling över Magelungsvägen (Fagersjö/Fagersjöskogen) bör innefatta ny, säker och bilfri cykelväg (bro) för att öka kopplingarna mellan Hökarängen västra och Fagersjö/Magelungen/idrottshallarna i Farsta och därmed ersätta dagens trafikfarliga överfart vid bommarna för cyklister och gående.
- Vi vill komplettera rapporten avseende skrivningar om Högdalstopparna, sett ur Hökarängsperspektivet. Högdalstopparna beskrivs uteslutande ur Fagersjöperspektivet avseende hur man tar sig dit (räknas till Fsjö stadsdel). Högdalstopparna och ängarna har betydelse även för Hökarängsborna och nås enkelt via t ex den sk "Hälsans stig" som går i området. Ur Bronskattens synvinkel ser vi positivt på förslagen om förstärkning av entréer. Det är även viktigt att öka tryggheten genom att förhindra nedskräpning i området, t ex vid parkeringen vid Hökarängens bollplan.
- Vi föreslår att de ängar som ligger mellan brf Bronskatten i Hökarängen och Högdalstopparna i Fagersjö namnges; genom att namnge ökas statusen och på så sätt ökar också tillgänglighet, trygghet och kännedom om platsen. Dessa ängar används av många och är till stor glädje för blomsterplockare, promenader, picnic, ungdomar/ barnfamiljer i området inkl. förskolor/skolor, cyklister och motionärer inkl. idrottsföreningar av olika slag. Äldre sitter ofta på parkbänkarna. Vi värdesätter kommunens skötsel av ängarna och ser gärna att den fortsätter med samma inriktning. Ett förslag på namn kan vara "Fagerängarna" alt. "Fagerängsparken". Det händer att vi som bor här får frågan om vad platsen heter.

Med vänliga hälsningar

Styrelsen Brf Bronskatten genom t

ekreterare

Adress

Brf Bronskatten
Budbärrvägen 26
123 54 Farsta

Från:
Skickat: den 25 juli 2017 21:12
Till: Funktion SD18 INFO
Ämne: synpunkter på plan för utveckling av Stockholms parker

hej!

Läste i tidningen "Mitt i Söderort" att ni tar emot synpunkter på planen för utveckling av Farstas parker. Vi antar att det är rapporten på länken nedan som avses.

http://www.stockholm.se/PageFiles/1385611/Parkplan_farstastadsdelomr%C3%A5deDel2_170315_x%20webb.pdf

Vi tycker det är bra med en sådan här plan. Rapporten innehåller många bra förslag, och vi vill lämna följande synpunkter och förslag:

- Vi stödjer värnandet av Fagersjöskogen och förslag om förbättrad entré
- Vi anser att ny/förstärkt koppling över Magelungsvägen (Fagersjö/Fagersjöskogen) bör innefatta ny, säker och bilfri cykelväg (bro) för att öka kopplingarna mellan Hökarängen västra och Fagersjö/Magelungen/idrottshallarna i Farsta och därmed ersätta dagens trafikfarliga överfart vid bommarna för cyklister och gående.
- Vi vill komplettera rapporten avseende skrivningar om Högdalstopparna, sett ur Hökarängsperspektivet. Högdalstopparna beskrivs uteslutande ur Fagersjöperspektivet avseende hur man tar sig dit (räknas till Fsjö stadsdel). Högdalstopparna och ängarna har betydelse även för Hökarängsborna och nås enkelt via t ex den sk "Hälsans stig" som går i området. Som boende i radhusområdet på Budbärvägen ser vi positivt på förslagen om förstärkning av entréer. Det är även viktigt att öka tryggheten genom att förhindra nedskräpning i området, t ex vid parkeringen vid Hökarängens bollplan. Ett förslag för att öka tillgänglighet, trygghet och kännedom om platsen är att öka status på området genom att namnge de ängar som ligger mellan brf Bronskatten i Hökarängen och Högdalstopparna i Fagersjö. Dessa ängar används av många och är till stor glädje för blomsterplockare, promenader, picnic, ungdomar/barnfamiljer i området inkl. förskolor/skolor, cyklister och motionärer inkl idrottsföreningar av olika slag. Äldre sitter ofta på parkbänkarna. Vi värdesätter kommunens skötsel av ängarna och ser gärna att den fortsätter med samma inriktning. Ett förslag på namn kan vara "Fagerängarna" alt. "Fagerängsparken".
- vi stödjer värnandet av bilfria stråk i Hökarängen, och tycker att även höglänta partier bör värnas då dessa är typiska för Hökarängen och samspelar med Hökis utformning och arkitektur.
- Vi ser gärna att tillgängligheten till Farsta centrum ökar för cyklister (hur ska man komma in till centrum/cykelparkering från cykelbanan Pepparvägen, korsa parkeringen?)
- Vi stödjer värnandet av Ekparken i Farsta och tycker att på samma vis bör park- och naturmark nära t-banan i Hökarängen värnas. Tillgänglighet och upplevelse av natur får man inte bara genom att befinna sig mitt i den, utan även från t-baneperrongen, dagligdags.
- Vi saknar beskrivning av upplevelsevärden för Fagerlidsparken, även här finns konst (vilket också framgår av foto), samt pulkaåkning
- Många som bor här i söderort rör sig över stadsdelsgränserna, i den fina natur vi har tillgång till. Låt det fortsatt vara enkelt och möjligt att jogga runt/cykla/promenera spontant och upptäcka på egen hand!

Yttrande över Parkplan/Farsta

Med anledning av att Stadsdelsförvaltningen och Trafikkontoret vid Stockholmsstad presenterat en Parkplan del 1 och 2 lämnar vi här kommentarer till dessa samt bifogar tidigare inlämnade skrivelser, avseende kv. Risselö mellan Magelungsvägen och Ekshäradsgatan.

Vid tidigare tillfällen har vi både muntligen och skriftligen framfört våra invändningar mot en exploatering av kv Risselö och därvid kunnat notera att även stadsdelsnämnden i sitt yttrande över Tyngdpunkt Farsta skriver att kv Risselö "ska inte bebyggas".

Parkplanen, som är intresseväckande och ambitiös, ändrar inte vårt ställningstagande. Den stärker snarare argumenten mot en bebyggelse och för att spara Risselöskogen som en del av utvecklingen av Farsta strands parkområde, både för den biologiska mångfaldens skull och för betydelsen av ett stycke "orörd" naturpark.

Vi efterfrågar vidare ett förtydligande gällande på det sätt på vilket kvarteret Risselö beskrivs/markeras på kartorna i Parkplanen

I del 2, sid 116 markeras kv Risselö med grön färg som fortsatt grön/parkområde

I del 1, sid 18 markeras kv Risselö med brun färg som bebyggelse av bostäder

Vår mening är att det är kartan i del 2 som bör vara utgångspunkten för det fortsatta planarbetet och vi efterlyser ett klarläggande i frågan.

Sammanfattningsvis finner vi att Parkplanens många förslag till bevarande och utveckling av Farstas parker och grönytor utgör ett sakligt och framsynt underlag för kommande beslut och som talar för att kv Risselö bevaras och utvecklas som parkområde.

Vänligen

Farsta den 26 Juli 2017

Ek. föreningen Runmarö

Brf Farsta Gård nr 1

Farsta den 19 juli 2017

Överklagan av Parkplan Farsta Del 1 och del 2. Strategier för utveckling av parker och naturområden
Farsta stadsdelsområde 2017.03.15 samt beskrivning park för park och naturområden 2

En arbetsgrupp bestående av boende inom postnummerområde 12346 på Ekshäradsgatan har studerat planerna. Vi uppfattar den som synnerligen välgjorda och genomarbetade. Vi har dock några synpunkter. Med tanke på några beskrivningar som återfinns i början av parkplanen vänder vi oss mot att de befintliga parkområdena nordväst och öster om Ekshäradsgatan samt de gröna kilarna längs Ågesta broväg skall omvandlas till kvarter för bostäder. Dessa grönlungor utgör ett utomordentligt skydd mot trafikbuller och hälsovådliga avgaser under överskådlig tid. Naturvärdena är också omfattande med vacker Ek och blandskog där de utgör en värdefull skatt för både bärplockare och äventyr för förskolebarn.

Likaså vänder vi oss mot förslaget att göra en översyn av entréerna till området från Farstavägen. Området är idag väl trafikseparerat och människor kan förhållandevis enkelt ta sig till bad och övriga rekreationsanläggningar när man väl passerat Magelungsvägen. Skulle trafiken dras in i området skulle odlingslotterna sannolikt kraftigt minskas eller försvinna. De utgör ett utomordentliga natur- och miljövärde. Detta motiverar att dessa får finnas kvar istället för att förvandlas till tillfälliga uppställningsplatser för bilar.

Vår överklagan koncentreras på några få områden. Del av karta som återfinns i handlingarna, sid 18

Arbetsgruppen för bevarande av naturlig parkmark i Farsta

Underskrifter

Namn

Adress

E-post

1

Hej,

Som ordförande i Brf Farsta Gård nr1 är jag intresserad av få ta del av nämndens yttrande över parkplanen och dess ställningstagande till planerad bostadsbebyggelse intill kv Risselö mellan Ekshäradsgatan och Magelungsvägen.

Nämnden har tidigare i yttrande över "Tyngdpunkt Farsta" sagt följande:

"Området mellan Ekshäradsgatan och Magelungsvägen (kvarteret Risselö) ska inte bebyggas enligt förvaltningen. Redan på ett tidigt stadium har det framkommit att området har stora naturvärden. Befintlig förskola på Ekshäradsgatan bör däremot rivas och ersättas med en ny friliggande förskola med minst sex avdelningar".

Trots det har exploateringsnämnden lämnat markanvisning till byggbolaget Veidekke för bostäder just i detta område.

Vi förutsätter att stadsdelsnämnden fullföljer sin avsikt att förhindra exploateringen av denna gröna lunga, som kompletterar anlagda parkområdena med sin orörda och rika biotop, som även har stor betydelse som utflykts- och äventyrsskog för barnen från intilliggande förskola. En skola som nämnden vill ska förnyas och byggas ut.

Yttranden skall vara lämnade senast den 27/7 och vi önskar se ert yttrande innan vi slutformulerar vårt eget.

Bifogar nedan vårt tidigare yttrande över "Program Tyngdpunkt Farsta" gällande detta skogsområde.

Mvh

Citat ur Parkplanen som stödjer ett beslut att spara Risselöskogen. Samt förslag gällande förädling av Risselöskogens sociala värde

Ett citat om kompensation för naturmark som går förlorad genom bebyggelseexploatering:

"Om park- eller naturmark tas i anspråk för annat ändamål ska förlorade gröna kvalitéer och värden kompenseras för i närområdet"
(Parkplan del 1 sid 53)

Då stora delar av skogen mellan Farsta Gård och Fagersjö kommer att bebyggas finns det all anledning att kompensera detta bortfall av naturmark genom att bevara och förädla Risselöskogen

Två citat som handlar om biotoper som är bra för den biologiska mångfalden:

"En rik biologisk mångfald är en förutsättning för att ekosystemtjänsterna ska fungera. Biologisk mångfald är ett samlat begrepp som innefattar mångfald av ekosystem, arter och genetisk variation. För att skapa en hållbar grönstruktur som kan leverera olika typer av ekosystemtjänster är det därmed viktigt att utveckla en variation av park- och naturtyper. En robust och artrik grönstruktur har bättre anpassningsförmåga och tål därmed förändringar och störningar bättre"
(Parkplan del 1 sid 57)

"Blandningen av löv- och barrträd är bra för den biologiska mångfalden. Variationen innebär även att skogen är bättre rustad inför ett ökat antal skadeinsekter och stormfällningar, vilket är förväntade konsekvenser av klimatförändringarna. Även mindre ytor av blandskog kan innehålla höga ekologiska värden om de fungerar som livsmiljöer för olika växt- och djurarter."
(Parkplan del 1 sid 58)

Risselöskogen är just en biotop med torr blandskog som är den enda av betydelse mellan Magelungsvägen och Magelungen. Den bidrar väsentligt till bevarandet av den biologiska mångfalden.

Om betydelsen av att bevara och förädla naturmark som har sociala värden:

Parkplanens strategi för stadsdelsområdets gröna vardagsrum är:

"Stadsdelsområdets parker ska bidra till ett rikt och hälsosamt stadsliv och möta den växande befolkningens behov."

Vi anser att detta är riktigt och lovvärt. Dock är formuleringen begränsad till parker och utveckling av parker på slät mark. Här nämns inte behovet av "orörd" naturmark av olika typ. som är viktig för människors upplevelse och förståelse av de ekologiska värden vilka så tydligt beskrivs och motiveras i parkplanen.

Risselöskogen är ett sådant värdefullt naturområde. Trots att det ligger så nära bebyggelse har det bevarat sin särart. Området har ej exploaterats, delvis beroende på dess topografi. Området kan med begränsade skötselinsatser utvecklas till en "äventyrsskog". Den närliggande förskolan och även andra förskolor använder området redan i dag som ett populärt utflyktsområde. Med det finns behov att förädla området med olika landskapsvårdande åtgärder. Därtill en central samlingsplats och för området anpassade aktivitetsanordningar.

Sammanfattningsvis bör Risselöskogen undantas från exploatering och få sin egen utvecklings- och skötselplan.

Yttrande gällande Parkplan 2017.

Parkplanen 2017 ger en intressant överblick över olika typer av rekreationsytor och tänkt behov av sådana i Farsta stadsdelsområde. Jämfört med förra planen från 2007 känns den nya som väsentligt mer genomarbetad.

Gubbängen har enligt planen i genomsnitt 56 kvadratmeter grön yta per innevånare jämfört med 110 kvadratmeter i genomsnitt för hela Farsta stadsdelsnämnd. Det är inte bara antal kvadrat som är avgörande utan var kvadraten finns och vilken utformning den gröna ytan har. I centrala Gubbängen kring T-stationen elimineras nu väsentliga gröna ytor. Ytor som är Gubbängens ansikte utåt och som varje dag passeras av alla som bor i området liksom av tiotusentals resenärer med tunnelbana och buss.

Planeringen av Gubbängen i början av 40-talet blev vägledande för allt kommande bostadsbyggande i nya områden. Det var med utgångspunkt från Erland von Hofstens banbrytande rapport om stadsplanering som Ture Rydberg utformade Gubbängen. Stor omsorg lades ner för att få en väl fungerande stadsbildning med olika serviceinrättningar som skolor och butiker liksom parker, andra grönområden, tvättstugor och lektytor. Husen som placerades ut följde terrängen och lades så att optimalt med sol släpptes in. Inga lägenheter byggdes i markplan och alla med högsta möjliga standard. De flesta hus hade tre plan för boende. Gubbängens station låg mitt i grönskan men ändå med siktlinjer mot det stora Gubbängsfältet. Gubbängen var 1945 helt färdigplanerad. Alla hus, alla parker, alla inrättningar, vägar etc var utplacerade. Ett sådant område blir känsligt för förtätning.

Gubbängen var i stort sett färdigbyggt enligt planen i början av 1950-talet. Sedan 1990-talet har antalet flerbostadshus ökat med cirka 35% procent eller upp till 40% om man räknar in planerade byggen i närtid. Författarna av parkplanen påpekar att efter 1960-talet "har en viss förtätning skett i de centrala delarna." men glömmer alltså de nya husen som i huvudsak placerats i Gubbängen periferi varvid området kunde behålla sin inre gröna karaktär. Hittills.

De senaste årens våldsamma exploateringsiver i Stockholm innebär också ett paradigmskifte vad gäller hänsyn till befintlig grön miljö och byggnadsstil. En total tondövhet präglar flera av de detaljplaner som på de senaste åren förts fram. Gubbängen är allvarligt drabbad. Stora delar av det välkomnande gröna hav kring Gubbängens station kommer att decimeras. Jag tänker på de två sjuvåningshusen med dispensbostäder som skall byggas i den lilla parken vid södra delen av stationen. Alla 21 stora träd i parken sågas ner. Träd som också ger Gubbängens centrum sin gröna

karaktär. Jag tänker också på den vildvuxna blandskog på båda sidor om tunnelbanespåret norr om stationen där nu alla träd fällt för att ge plats åt tre hundra lägenheter. Jag tänker på marken bredvid detta bygge, vid Bordsvägen/ Herrhagsvägen/Kistvägen där 63 lägenheter planeras på en grön yta. Alla dessa stora bostäder tar bort det som skapat grön trivsel kring tunnelbanestationen. Precis vid tunnelbaneperrongs västra sida finns två hus med tillsammans minst 150 lägenheter som båda helt saknar egen trädgårdar. Båda dessa blir av med sina närmaste liggande gröna ytor. På Gubbängsfältet planeras för en inhägnad Rugbyplan på 10 000 kvadratmeter belagd med konstgräs som för att fungera som vanligt gräs kräver stora mängder miljöovänligt gummigranulat som strös över planen. Å ena sidan satsning på gröna ytor å andra sidan exploatera dem på olika sätt. Faktum kvarstår; de gröna ytorna blir färre. Och vad värre är; de gröna centralt belägna ytor som många exponeras för blir färre.

Den före detta parken.

Gällande det som kallas för Studentparken, litt. 12 i parkplanen för Gubbängen.

På den lilla markytan, ca 3000 kvm, skall byggas två sjuvåningshus med tillsammans drygt 80 små lägenheter. Inte ETT hus som det står parkplanen. Kvar blir en liten skuggig innergårdsliknande kvadrat, gräsmatta med berg i dagen. Ingen idé finns om utformning av denna markplätt i planen. Och den är alltså inte 3000 kvadratmeter stor som det står i parkplanen.

Namnet Studentparken är ett hån mot de över 100 lägenheter som får sin utsikt mer eller mindre förstörd av husen som byggs i parken. I samband med detaljplanen utlovades att parken absolut inte skulle privatiseras och bli innergård till de två jättehusen. Namnet på parken säger precis tvärtom. Förslag; utlys en namntävling.

Gubbängens centrum

Mer grönt behövs. Den hårdgjorda ytan med mur runt är har potential att utvecklas. Ett ensamt träd står mellan konsum och sushirestaurangen. En parkbänk är välanvänd. När alla träd försvinner i parken på andra sidan spåret måste det till mer grönt som fyller luftrummet. Problemet med Gubbängens centrum är dock Lingvägen som delar av området vilket också till viss del gäller den breda Gubbängsvägen.

Bortglömt område med potential.

Nedan ett utdrag från planen. Det med rött inringat område är helt förbiset i planen. Ett bortglömt område som inte är en oviktig del av Gubbängens ansikte utåt. Det är utsikten från perrongen. Här står många och väntar, nästan alla med ryggen åt det höga 60-tals huset fula baksida. Här passerar tusentals personer per dag. Området borde läggas in i planen och underhållas bättre. Det gamla tallarna borde ges en mer framträdande position. Sly rensas och bergets sluttning synliggörs för att få djupverkan. Observera att området sträcker sig ända till det planerade huset i söder placerat på banvallen.

Med vänlig hälsning

2017-07-26

Remissvar på Farsta parkplan

För snål parkbudget ett grundproblem

Föreningarna har uppfattat från olika håll att stadsdelsförvaltningarna i kommunen lider brist på pengar när det gäller investeringar och underhåll på park- och naturmark. Särskilt underhåll verkar extra svårt att få pengar till trots att dyra investeringar kan bli en olönsam affär om de inte underhålls åren efter installation.

Föreningarna efterfrågar en markant utökad budget till kommande Parkplaner i kommunen. Annars blir det bara ett dokument som ligger på hyllan utan att det innebär några ordentliga förändringar och förbättringar utanför stadsdelsförvaltningens kontor.

Vi ser ett mycket stort behov av investeringar på naturvårdssidan. Det gäller insatser för att öka biologisk mångfald och stärka ekosystemtjänster.

Majroskogen

Flera miljoner behövs för att bara göra ganska basala insatser:

- snygga entréer, portaler, folderställ och informationstavlor.
- vägvisare som visar skyltning mot Majroskogen
- bättre grillplatser
- borttagning av unga granar i solbelysta lägen
- bortforsling av olagligt dumpat trädgårdsavfall/stenmaterial
- genomförande av Friluftsför- och rekreationsplan för Majroskogen
- ny bom behövs vid ingång till skogen (brandgatan) från Örbyleden

Fagersjöskogen

Flera miljoner behövs för att bara göra ganska basala insatser:

- snygga entréer, portaler, folderställ och informationstavlor.
- vägvisare som visar skyltning mot Fagersjöskogen
- bättre grillplatser
- borttagning av unga granar i solbelysta lägen och i hassellundar

Ängar inom Farsta stadsdelsförvaltningsområde:

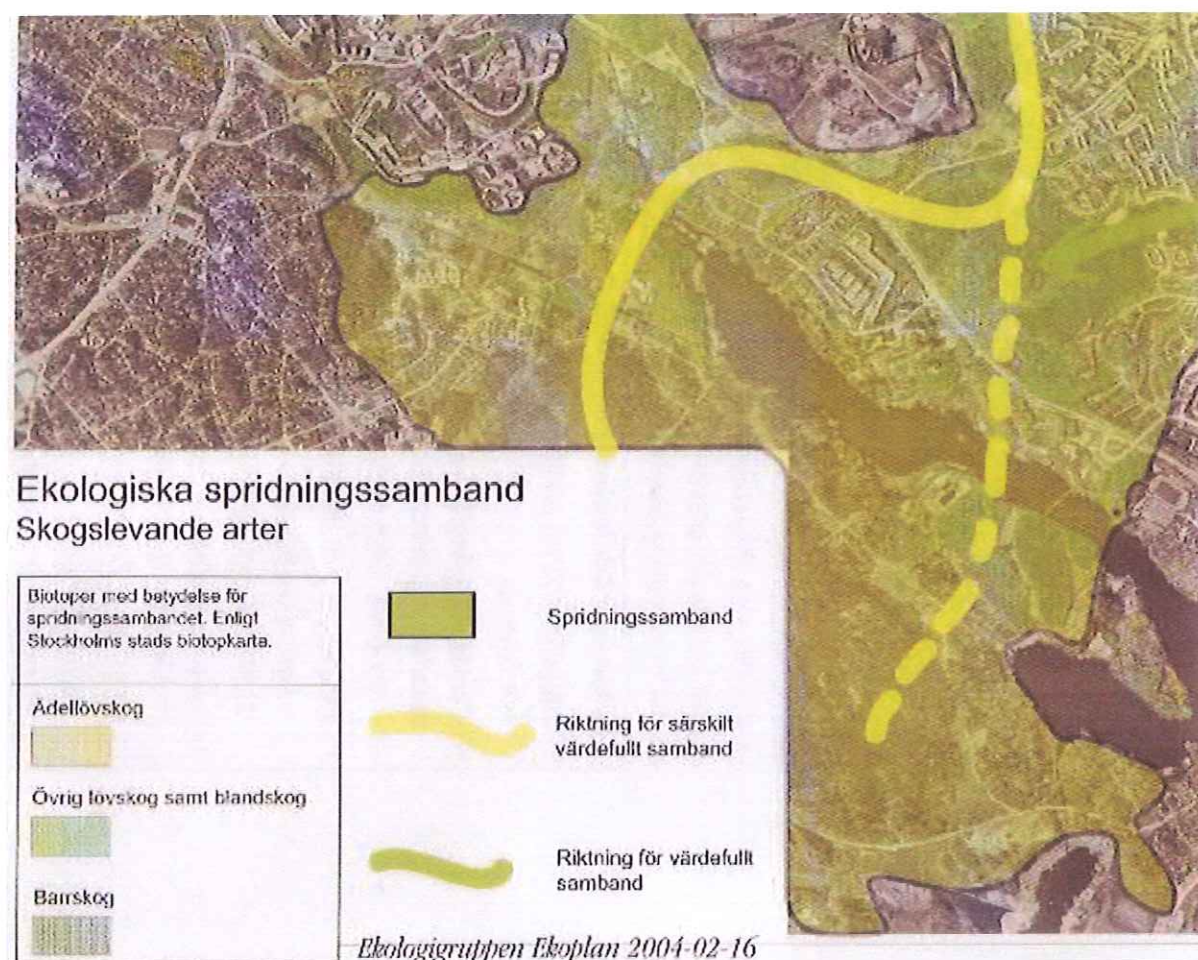
Flera hundratusen behövs för att bara göra ganska basala insatser

- tydlig presentation av varje äng med entré och informationstavla av de ängar som hävdas med slåtter eller bete. Informationstavlorna bör ge en intresseväckande inblick vilka växter och djur som går att hitta på respektive äng.
- framtagna plan för gräsmarker som idag inte hävdas med slåtter eller bete men som kan börja hävdas
- inventering av varje äng avseende flora och fauna (bekostas eventuellt av Miljöförvaltningen men de har också ont om pengar varför parkbudgeten bör inkludera inventeringar).

Markera ekologiska spridningssamband på en karta

Inom Farsta Parkplans område finns flera särskilt viktiga ekologiska spridningssamband. Nedan visas en karta. Kartan visar ett kartutsnitt med Magelungen i mitten och riktningar åt de håll som *särskilt*

värdefulla samband och *värdefulla samband* går. Ekologiska spridningssamband går från Kynesberget i söder till Majroskogen i norr. Kartan visar inte Majroskogen men riktningen fortsätter norrut från Fagersjöskogens norra del. Ett svagare (streckat) ekologiskt spridningssamband går även från Högmoraskogen i söder till Fagersjöskogen via Farstanäset. Ytterligare ett spridningssamband (grönt pil) går från Fagersjöskogen bort till Drevviken.

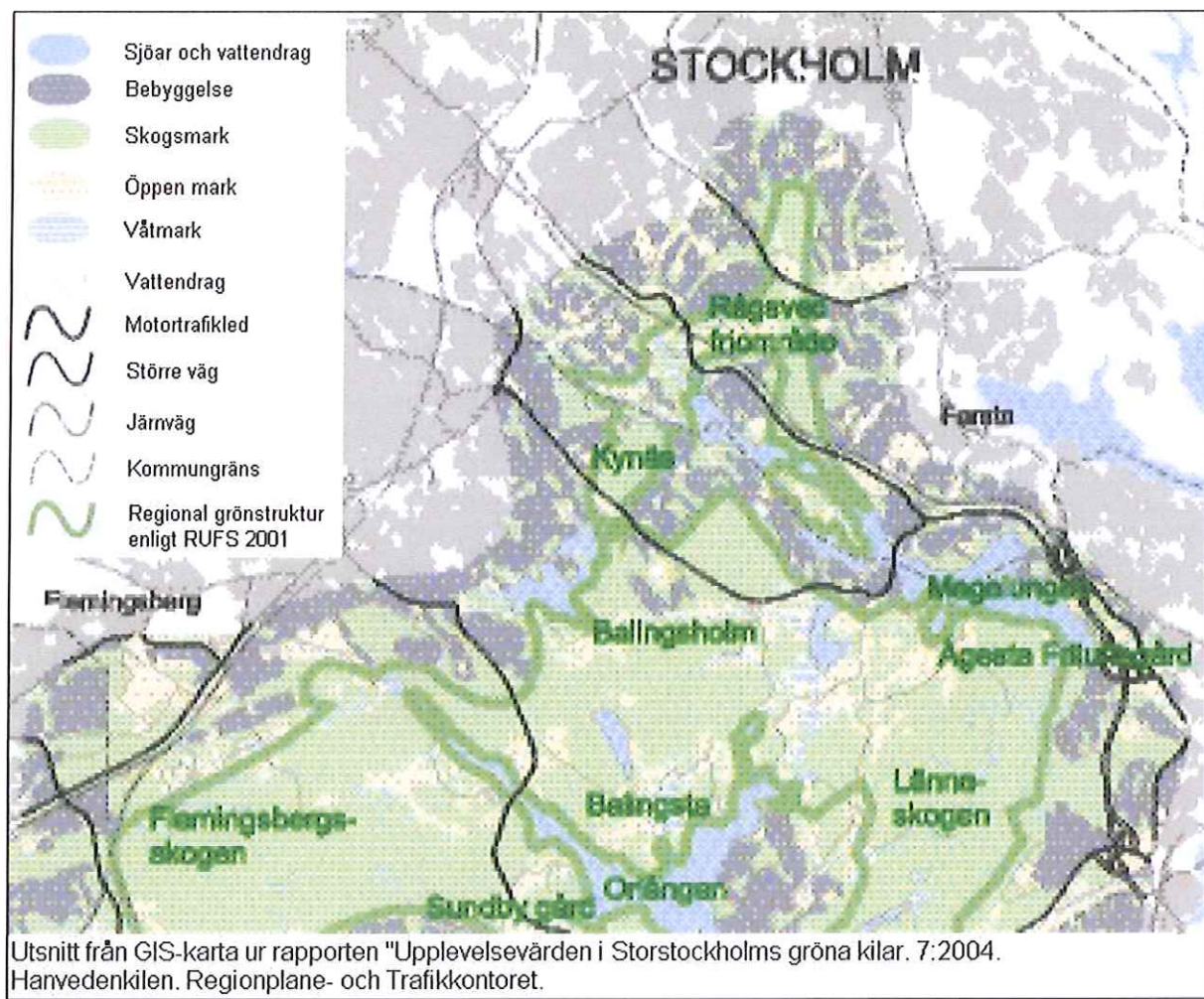

Betona mer att Hanvedenkilen är en central del i Farstas gröstruktur

Föreningarna anser att Farsta Parkplan mycket tydligt bör ge en helhetsbild av Hanvedenkilens norra del där även kopplingen över till Huddinge finns med. Nedan i kartan är den regionala gröstrukturen utpekad i rapporten¹ över Hanvedenkilen. Här syns hur Hanvedenkilen kommer upp i Stockholms stad och inkluderar stora delar av Magelungen, Rågsveds friområde, Högdalstopparna, Farstanäset, Fagersjöskogen och Majroskogen längst i norr.

I Farstas Parkplan bör självklart ha denna karta som grund och sedan zooma in något och om möjligt öka detaljeringsgraden i bakgrunden så man ser uppräknade naturområden bättre.

¹ Regionplane- och trafikkontoret. 7:2004: Upplevelsevärden i Storstockholms gröna kilar.

Svårigheten med att samla allt i en Parkplan

Föreningarna vill framföra att Stockholms stads koncept med olika parkplaner har klara svårigheter då väldigt mycket ska inrymmas i ett dokument. Stockholms stads stora andel naturmark gör det ännu svårare då de rent anlagda parkerna är relativt få. En *Parkplan* för tankarna till anlagda parker med mycket tydlig planläggning innehållande planterade träd, rabatter, statyer, grusade gångar, vattenspel etc. Stockholms stads koncept är att kalla all grönmark för "park" och därmed skapa parkplaner i varje Stadsdelsförvaltningsområde. Tanken att stödja sig på olika parkkaraktärer är god men parkkaraktärerna är många och i realiteten är det otroligt svårt att ge ett rättvist utrymme för alla parkkaraktärer med sina respektive områden på ca 45 sidor (Farsta Parkplan beskriver själva

objekten från sidan 81-135). Det är en mycket stor spännvidd i aktuell Parkplan mellan Farsta torg å ena sidan och 300 årig tallskog i Fagersjöskogen å andra sidan.

En Parkplan kan mycket väl ha sin plats i Stockholms strategiska dokument, men bör definitivt kompletteras med en *Naturvårdsplan*. Naturvårdsplaner finns i många av Sveriges kommuner och fokuserar på naturmark och kulturlandskap med höga värden, men oftast inte anlagda parker. Alternativt bör en *Parkplan* kompletteras med en *Skogsplan* plus en *Plan för hävdade marker*. En *Skogsplan* skulle fokusera på de större skogsområdena men även fånga upp bostadsnära natur där skog dominerar. En *Plan för hävdade marker* skulle fokusera på alla ängs- och betesmarker som är i behov av hävd för att upprätthålla sin biologiska mångfald. Flera tillägg/underlägg inom kommunen skulle innebära att betydligt fler områden blir noggrant beskrivna och områden skulle bli samlade med likartade områden, vilket kan ge en bättre överblick.

Utvärdering och uppföljning av Parkplanen

Föreningarna saknar verkligen en kritisk utvärdering som går igenom Farsta Parkplan från 2007. Vad har hänt på tio år? Vi har inte haft tid och resurser till att gå igenom närmare vad som skett sedan 2007 men kan konstatera att parker/friytor både tillkommit genom satsningar och försvunnit p.g.a. exploatering.

Vår bedömning är att förslag på åtgärder delvis återkommer och i en hel del fall är det relevant klargöra varför ingenting gjorts sedan 2007? Vi antar att brist på pengar en orsak och det bör då tydligt redovisas för att politiker och medborgare ska förstå att de pengarna saknats för att genomföra parkplanen. Sannolikt har en del saker prioriterats ner och då bör det också framgå.

I stadens Parkprogram från 2006 framgår att "*En särskild skötselplan upprättas för naturreservat och natur- och friluftsområden > 50 ha. En skötselplan per område.*" Hur har det gått med detta i Farsta? Majroskogen har en skötselplan men inte Fagersjöskogen vad vi känner till. Varför har ingen skötselplan tagits fram för Fagersjöskogen? Hur er det ut med Farstanäset?

Kommunen bör kommunisera insatser till medborgarna och på så sätt få ökat förståelse för en del åtgärder. Det kan vara att lämna död ved och lämna högt gräs som bildar ängsmark. Föreningarna ser en reell risk i att stadsdelsförvaltningen hindras i sitt arbete p.g.a. klagomål från medborgare. Föreningarna tänker på klagomål om att döda träd ligger kvar och att gräset är högt

Ekologisk skötsel måste högprioriteras

Föreningarna kan konstatera efter många års iakttagelser att parkskötseln behöver förbättras markant i Stockholm. Det gäller främst naturmark men även en del parkytor och historiska parker. I princip samtliga stadsdelsförvaltningar skulle behöva strama upp kontrollen av utförda insatser och göra betydligt mer för att upprätta en ekologisk skötsel av park- och naturmark.

Vi anser att det behöver ställas mycket högre krav på de insatser som görs när det kommer till biologisk mångfald. Vi har kunnat se vid flera tillfällen hur fällda träd körts bort trots att det varit mycket lägligt att behålla den döda veden nära där trädet fällts eller i närheten. Trädröjningar sent på våren i slutet av april/början på maj innebär risk för störningar hos häckande fåglar. Fällning av bärande träd och fällning viktiga buskträd såsom hagtorn förekommer trots att dessa träd/buskar verkligen behövs för fåglar och pollinerande insekter. Sälvg avverkas ibland ner i onödan, vilket innebär klart mindre nekarrika sälgblommor på våren för pollinerande insekter.

Arealen gräsmattor bör minskas i kommunen och ersättas med mer ängsmark. Klippa gräsytor tillför värden då de möjliggör picknick, bollspel etc. men på en del ytor kan det verkligen ifrågasättas om gräsmattor är lämpligt. Att klippa gräs med täta mellanrum tar mycket resurser i anspråk såsom

bränsle och maskinunderhåll. Att låta gräset växa upp till en äng är betydligt mer miljövänligt och innebär att marken fylls av blommor och insekter. Dubbelt bra alltså.

Inför stopp för röjningar under häckningssäsong

Föreningarna anser att Farsta Parkplan och stadsdelsförvaltningar generellt i kommunen bör skriva in ett avverknings- och röjningsstopp på all kommunalt ägd mark från den 15 april - 1 augusti.

Detta p.g.a. att fågelhäckningar inte ska störas. Det går utmärkt att planera in röjningar före och efter detta datum. Oskarshamns kommun har infört dessa datum och det finns all anledning att kopiera denna självklara hänsyn till kommunens biologiska mångfald.

Negativa effekter på parker behöver stävjas

Föreningarna anser att Stockholms stads möjlighet till felanmälan är bra men Farsta Parkplan bör tydligare ge besked om kommunen tänker hantera de negativa effekter som park- och naturmark som verkar öka. Vi anser att det många naturområden aktivt behöver uppsökas regelbundet av kommunen för att kolla av läget. En typ av "Parkvård" skulle kunna ansvara för några områden och regelbundet jobba med att stävja sådant som innebär negativa effekter på park- och naturmark.

Följande negativa effekter kan nämnas:

- dumpning av bråte och omfattande nedskräpning
- dumpning av trädgårdsavfall i naturen som ibland innehåller rester av trädgårdsstena/tegel
- bosättningar som saknar tillstånd
- fallna träd över stigar
- vandalisering genom klotter
- spridning av invasiva främmande arter

En parkvård kan spela en stor roll att i ett tidigt skede upptäcka och snabbt agera mot dessa negativa effekter.

Strategiska dokument

Den Gröna promenadstaden nämns under rubriken Strategiska dokument. Föreningarna vill påpeka att detta tillägg till översiktsplanen aldrig klubbats i kommunfullmäktige och statusen för detta tillägg är således oklar. Enbart en utställningsversion finns av *Den Gröna promenadstaden*. Ett nytt tillägg ska ersätta och det heter *Grönare Stockholm*.

Områdena

Fagersjöskogen: Ingen ny väg bör dras genom Fagersjöskogen, motionsspåren räcker gott och väl.

Majroskogen: Motionsspår i Majroskogen bör verkligen genomgå en konsekvensanalys innan något mer beslut tas i frågan. Priset är mycket högt för motions slingan.

Exempel på områden som saknas är ängen nedanför Majroskogen vid Herrhagsvägen. Den bör givetvis ingå i Parkplanen.

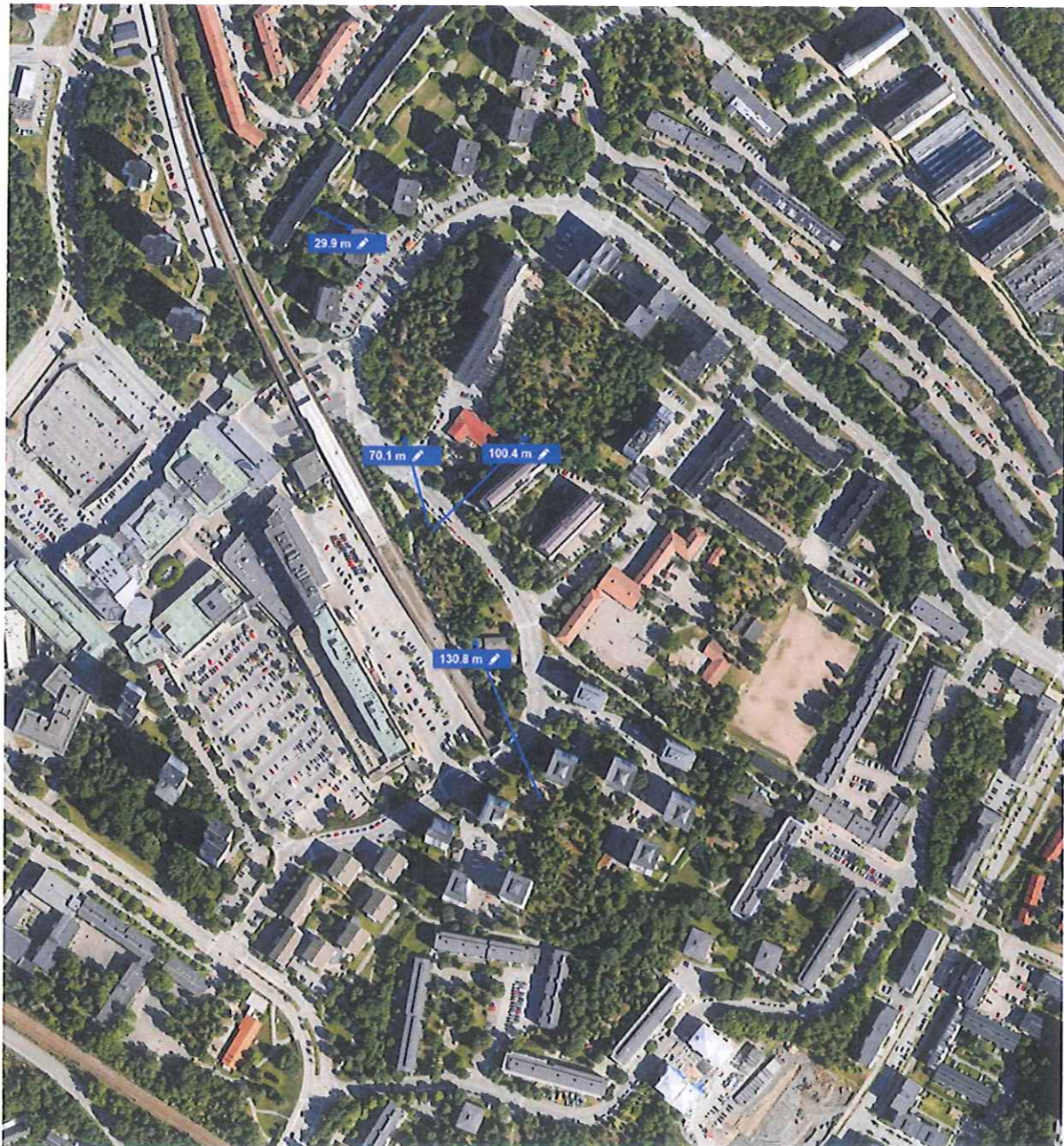
Synpunkter på Parkplan Farsta från Brf Vindö

Brf Vindö:s styrelse lämnar 2017-07-25 synpunkter enligt nedan.

skreterare Brf Vindö, styrelse@brfvindo.se

Allmänt

I de centrala delarna av Farsta är det den bostadsnära naturen som ger Farsta en grön karaktär, som framgår av bild nedan. När naturavsnitt ligger nära varandra förstärks effekten och de fungerar som komplement till de avlägsna parkerna. Höjden mellan tunnelbanan och Larsbodavägen är mer skogsbeväxt än vad som framgår av rapportens kartor. Den fyller en funktion som sammanbindande element mellan skogsområden norr och söder därom för både djur och människor. Att helt ta bort och ersätta den med höga hus är olämpligt!

Dälden

Del 1 sid 41 definierar stadsdelspark som "minst 5 ha stor med öppna gräsytor (minst 50 meter breda) och träd. Ljudnivåer ska inte överstiga 50 dBA". Större delen av Farsta centrum ligger enligt utredningens karta inom 500 meter från sådan park. Man räknar in i en sammanhängande park den gröna tunga "Dälden" som sträcker sig från den öppna parkytan i Farstaängen bort inunder tunnelbanan. Det vore ärligare att räkna parkens delar separat. Då uppfylls inte kravet på 50 meter fri gräsyta. Delen inunder tunnelbanespåren klarar knappast heller kravet på 50 dBA ljudnivå.

- Dälden kan enligt vår mening inte räknas in som stadsdelspark i de delar som ligger i och nära Farsta centrum. Vi underkänner resonemangen om Dälden som en stadsdelspark som försörjer den centrala delen av Farsta, den är för smal och inklämd mellan höga hus.

Toppen Torsbygatan

Del 2 sid 93, beskrivningen av Toppen Torsbygatan är undermålig. Området är en pärla, tyvärr nu misskött av kommunen. Där finns ursprunglig natur med stora tallar och ekar. Där finns t o m död ved i form av en stor död tall från vilken större hackspettens trumvirvlar hörs till omgivande bebyggelse! Där växer liljekonvaljer, kärleksört och blåbär. När Toppen fungerade som avsett på 1960-talet var den ljus, öppen och lättillgänglig. Där fanns en sandlåda där barn lekte på dagarna och på vintern åkte barn skidor och pulka i backarna där det var tryggt och bilfritt. Med argumentet "otillgänglig" underlåter man nu att sköta Toppen. Otillgänglig är en felaktig benämning eftersom det finns en asfalterad väg upp till toppen.

Sandlådan är borta och sly täcker de forna kalkbackarna. Sittbänkarna är vandaliserade och glas, ölburkar och fimpar omger den som vill som utredningen föreslår njuta av utsikt och "sitta i solen."

- Farsta centrum har parkbrist. På sid 39 i del 1 ser man då att:
"Den bostadsnära naturen kan bli ett viktigt komplement till övriga parker, särskilt i områden med parkbrist. Bl.a. kan de obebyggda höjdryggarna kompletteras med fler funktioner som kan komma delar av invånarna till gagn."
- Det är enkla åtgärder som i det här fallet behövs för att återställa de funktioner som funnits: De vackra stentrapporna behöver fogas och såväl trappor som hela området behöver städas och röjas från pågående igenväxning. En sandlåda sätts på plats igen. Förskolan som gränsar till området längtar efter att kunna nyttja området för utflykter med barnen.

Höjden mellan tunnelbanan och Larsbodavägen

Mellan tunnelbanan och Larsbodavägen ligger en vacker höjdrygg med många stora tallar. Av de i del 1 sid 60 nämnda skyddsvärda ädellövträden finns ask, ek, sötkörbär (fågelbär) och lönn.

- Motsvarande resonemang som för Toppen Torsbygatan gäller även här:
"Den bostadsnära naturen kan bli ett viktigt komplement till övriga parker, särskilt i områden med parkbrist. Bl.a. kan de obebyggda höjdryggarna kompletteras med fler funktioner som kan komma delar av invånarna till gagn."
- Den bebyggelse som planeras på P-platsen intill tunnelbanan ligger i ett område med parkbrist. Att då som planerat bebygga värdefull naturmark intill dessa nya bostäder går stick i stäv mot strävandena om närhet till parker eller bostadsnära natur.
- Vi yrkar att naturmarken/höjdsträckningen behålls som bostadsnära natur och inte bebyggs. Om mer mark behövs för bebyggelse bör snarare tunnelbanan övertäckas och bebyggas. Det bör vara möjligt eftersom den ändå dyker ner under Larsbodavägen.